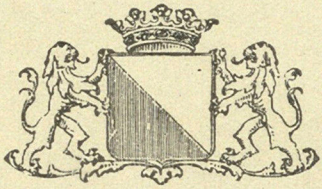
460

No. 8.

BIJLAGEN VAN HET GEMEENTEVERSLAG
VAN UTRECHT.

VERSLAG OMTRENT HET

ARCHIEF en het MUSEUM

1925.

DEPARTEMENT
BIBLIOTHEEK
OPVOEDING, W. & O.

d. v. d. Rijksinspecteur voor Roerende Monumenten

Nº. 8. V 460

VERSLAG

OMTRENT HET ARCHIEF EN HET MUSEUM OVER HET JAAR 1925.

I. ARCHIEF.

Personeel.

Voor het ambt van chartermeester werd dit jaar de langverbeide nieuwe regeling getroffen. Was deze functie tot nog toe opgenomen in de bijzondere groep van den salarisstaat, in verband met de omstandigheid, dat het ambt gecombineerd was met dat van ambtenaar voor den dienst van het Oorkondenboek van het Sticht bij het Rijksarchief sedert de Gemeente in 1923 de vrijheid had herkregen om een chartermeester te benoemen, die weder geheel voor den gemeentelijken archiefdienst beschikbaar zou zijn, kon deze rangschikking niet meer gehandhaafd blijven. Bij raadsbesluit van 19 Maart 1925, waarbij verschillende wijzigingen in den salarisstaat werden gebracht, werd thans dan ook de functie chartermeester in de bijzondere groep geschrapt en in de groepen V en VII die van chartermeester 2e en 1e klasse opgenomen. De mogelijkheid tot vervulling der vacature was daarmede geopend en bij besluit van 26 Mei werd daarop door Burgemeester en Wethouders met ingang van 1 Juni tot tijdelijk chartermeester 2e klasse benoemd Mr. H. C. Hazewinkel, commies aan het Rijksarchief in Overijssel. Op laatstgenoemden datum heeft deze den dienst aanvaard.

In het overige personeel kwam geen verandering.

DEPARTEMENT BIBLIOTHEEK OPVOEDING, W. & O.

Gebouw. In het onderhoud van het archiefgebouw, dat aan het Rijk behoort, — de Gemeente heeft het daarin voor haar archief bestemde gedeelte in huur — werd evenals in dat van het daarin aanwezige meubilair van Rijkswege op alleszins bevredigende wijze voorzien. Het bevindt zich dan ook bij voortduring in goeden staat.

Brandbluschen reddingsmiddelen. De brandbluschmiddelen werden op de gebruikelijke wijze eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar door het personeel van de brandweer nagezien. Twee brandslangen, die niet meer aan de eischen bleken te voldoen, werden door nieuwe vervangen, een derde werd hersteld. De overige brandbluschmiddelen werden evenals de reddingsmiddelen in goeden staat bevonden.

Materieele toestand der verzamelingen. Ook dit jaar werd het restaureeren en binden van de notarieele protocollen wederom voortgezet. Ditmaal konden 26 deelen door den binder worden behandeld. Zij werden alle van nieuwe banden met perkamenten ruggen voorzien.

De bescheiden van het stadsarchief bevinden zich over het algemeen in voortreffelijken toestand. Hun onderhoud vereischte niet veel zorg. Een deel rekeningen uit het archief van Kerkmeesters der St. Jacobs-kerk bleek echter grondig herstel te behoeven. Het werd blad voor blad hersteld en gezaponeerd en daarna opnieuw gebonden.

De nieuwe aanwinsten van bibliotheek en atlassen werden naar gelang zij dit behoefden ingenaaid, gebonden of op kartons opgezet alvorens met de verzamelingen te worden vereenigd.

Voortgang der werkzaamheden. De verschillende reeds herhaaldelijk in deze verslagen vermelde werkzaamheden, ondernomen tot betere bruikbaarmaking van de aanwezige archieven, werden ook dit jaar wederom voortgezet; de samenstelling van den index

op de registers van transporten en plechten van vóór 1577 vorderde teruggaande tot het 1e halfjaar van 1569, die van den index op de raadsresolutiën tot het begin van 1572. Doordien in de vacature van chartermeester werd voorzien kon thans ook weder de beschrijving der zegels, voorkomende aan de in de verschillende archieven aanwezige oorkonden, met kracht worden hervat. Dit werk kon zelfs geheel worden voltooid. Als nieuwe werkzaamheid ter bruikbaarmaking der archieven kon nog een aanvang gemaakt worden met de samenstelling van een lijst van regesten van de oorkonden der bij het stadsarchief bewaarde archieven. Daarvan kwamen die der broederschappen gereed.

Het gedeelte der nieuwe aanwinsten van de bibliotheek en de topografische en historische atlassen over 1924, dat in het jaar van aanwinst niet meer behandeld had kunnen worden, werd thans beschreven, waarna zij in de verzamelingen werden ingevoegd. Ook de nieuwe aanwinsten van dit jaar werden voor een aanzienlijk deel reeds beschreven.

Gebruik der verzamelingen.

Voor den gemeentedienst werden onderzoekingen ingesteld en rapporten uitgebracht over den eigendom van een strookje grond aan de Wijde Doelen; de wijze van beheer van de fondsen-P. van Mastricht en J. D. van den Ende; den onderhoudsplicht van de Raamsteeg; den rechtstoestand van een strook grond in de Zonstraat; den eigendom van de stoep vóór het perceel Steenweg n°. 65; den eigendom van het kanaalboord tegenover het perceel Hoogelanden no. 38 en van dat aan den Catharijnesingel tegenover de Nicolaas Beetsstraat; den rechtstoestand van de Hoogravensche brug; het bestaan van een vergunning ten aanzien van de brug over de Kromme Nieuwe gracht voor het perceel no. 3/5; het recht van verhaal ten aan-

zien van eenige inkomsten van het fonds-van Buchell; den rechtstoestand van eenige perceelen ten zuidwesten van de Nicolaas-kerk; de juiste grens tusschen het terrein van de Groote Kuil en den Koningsweg; de stads kleine schulden manuaal nos. 99 en 2217; den eigendom van het perceel „het Zwarte Paard'' aan den Amsterdamschen straatweg; de vaarrechten op een sloot ten noorden van de Pijlsweertstraat; de rechten der Gemeente op een gedeelte van den berm van den straatweg Utrecht—Vreeswijk; den rechtstoestand van denzelfden straatweg; de vaarrechten op de slooten langs de laan van Chartroise; het bestaan eener vergunning ten aanzien van den dam, toegang gevende tot het terrein van de Groote Kuil aan den Koningsweg; den rechtstoestand van de gebouwen van het voormalige Catharijne-convent; de rechten der Gemeente op het gebruik van de Keisteeg; den rechtstoestand van de Boomgaardsloot; dien van een gedeelte van het jaagpad langs de Vecht bij Vreeland; dien van den grond van de stoep van het café „de Geldersche Bloem'' aan het Ledig Erf en den eigendom van het omrasterde gedeelte van de werf vóór het perceel Oude Gracht no. 92.

Ook aan tal van particulieren werden wederom zoowel mondeling als schriftelijk inlichtingen verstrekt, terwijl het archief ook geregeld bezocht werd door velen, die persoonlijk onderzoekingen kwamen instellen. Een niet onaanzienlijk aantal der nasporingen bewoog zich als gewoonlijk op genealogisch en heraldisch terrein. Doch ook verschillende andere onderwerpen maakten een punt van onderzoek uit. Daarvan mogen hier vermeld worden: oude apothekers-kruidtuinen; middeleeuwsche scholen; Utrechtsche klokkenisten en klokkengieters; de juiste ligging van de abdij Oudwijk; de Utrechtsche katoen- en bombazijnindustrie; de schriftelijke nalatenschap van Oecolampadius; portretten geschilderd door Ch. Kramm;

de voorstelling van een der Utrechtsche bolwerken op een schilderij in Engelsch bezit; de ziekenverpleging te Utrecht in vorige eeuwen; de beteekenis van het ambt „de weertscap van den visch''; het grafschrift van Coccejus; de nalatenschap-de Gruyter; de spelling van het woord „wezemael''; het zegel van het kapittel van St. Salvator; de betrekkingen tusschen Utrecht en Sleeswijk-Holstein; de kunstenaarsfamilie van Vianen; de geschiedenis der Utrechtsche zieken- en begrafenisbussen; de 16de-eeuwsche boekverkooper Hans van Loven; de kaart van de provincie Utrecht van B. de Roy; bijzonderheden betreffende de rol gespeeld door de gravin von Wartenberg tijdens het vredescongres van 1713; de kapittelkerk van St. Marie; de geschiedenis van de gebouwen van het Wittevrouwenklooster; de geschiedenis van de Stads-Aalmoezeniers-kamer; die van een drogisterij aan de Oude gracht; bijzonderheden omtrent Evert Zoudenbalch.

Naar archiefdepots en bibliotheken elders werden wederom meermalen archiefstukken en platen en kaarten uit den topografischen atlas verzonden teneinde aldaar door belanghebbenden geraadpleegd te worden. Op gelijke wijze werden door andere archieven ten behoeve van onderzoekers hier ter stede verschillende malen stukken hier gedeponeerd.

Geregeld werden ook dit jaar weder een aantal teekeningen en prenten uit den topografischen atlas in het Centraal Museum tentoongesteld. De teekeningen van G. W. P. van Dokkum van eenige in de stad gelegen bruggen, in den aanvang van het jaar nog aanwezig, werden vervangen door een aantal fraaie teekeningen van de stadswallen van Herman Saftleven, deze door een 12-tal teekeningen van A. Grolman en K. Hanau van het

Leidsche Veer, het Vreeburg, de Viestraat, Jansstraat en Nobelstraat en deze aan het eind van het jaar door twee der groote panorama's van de stad, die de atlas rijk is, het eene de bij uitstek fraaie en thans zeldzame kopergravure van I. H. Verstralen naar Droochsloot van 1625, het andere een origineele teekening van H. Saftleven uit het jaar 1679.

De wederingebruikstelling van den Dom in October was voorts de welkome aanleiding om wederom in samenwerking met de vereeniging „Oud Utrecht'' in het gebouw der Volksuniversiteit een tentoonstelling van platen uit denzelfden atlas te houden. In ruim 100 plattegronden en afbeeldingen gaf deze een overzichtelijk beeld van de geschiedenis van den Dom.

Voor een kleine tentoonstelling, gehouden in de Gemeentelijke Hoogere Burgerschool voor meisjes bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan dier instelling, werden voorts nog ter opluistering eenige afbeeldingen en plattegronden, die vroegere toestanden illustreerden, afgestaan.

Ook dit jaar werden weder herhaaldelijk op daartoe gedane aanvragen afschriften van archiefstukken, reproducties van teekeningen en prenten uit de atlassen en afgietsels van zegels verstrekt.

Aanwinsten en verliezen.

Ten geschenke werden ontvangen de volgende stukken:

acquitten betreffende een door de Momboirkamer beheerden rentebrief, toebehoorende aan den uitlandigen en minderjarigen Hendrik Appels. 1730 en 1732. (2 stuks), van het gemeente-archief van Amsterdam,

acquitten betreffende de door de Monboirkamer beheerde nalatenschap van Cornelis de Wolff. 1799/1800, van hetzelfde,

8 overdrukjes van artikelen uit het Jaarboekje van

„Oud Utrecht'' 1925, van het bestuur,

D. Th. Enklaar, De auteur der anonyme Utrechtsch-Hollandsche jaarboeken. 1481—1483. Met naschrift van *N. B. Tenhaeff,*

van den heer Dr. D. Th. Enklaar te Ginneken,

Aan de leden van het Genootschap tot herstel van Eensgezindheid en Burger Rechten. 1786,

van het gemeente-archief van Amsterdam,

verzameling verkiezingsbladen en strooibiljetten betreffende de verkiezingen voor leden van de Tweede Kamer, 1925, van de respectieve besturen,

A. E. Rientjes, De kloostergang van St. Catharina te Utrecht, van den heer A. E. Rientjes te Hellendoorn,

Verslag, balans, winst- en verliesrekening en exploitatierekening van de N.V. Maatschappij tot exploitatie van jaarbeursgebouwen, 1922 en 1923, van het bestuur,

Jaarboekje bevattende de veilingen van onroerende goederen, met vermelding der perceelen, prijzen en notarissen te wier overstaan die hebben plaats gehad in 1924,

van de N.V. Centraal Woningbureau,

De Stadskelder, Fa. Finjé & Co., van de firma,

Jac. Zwarts, De Utrechtsche Jeuderij, een Jodenstraat in de middeleeuwen, van den heer Jac. Zwarts,

H. Schornagel, Dr. Herman Markus,

van de bibliotheek der Rijks-universiteit,

W. L. S. Knuif en J. de Jong, Philippus Rovenius en zijn bestuur der Hollandsche zending,

van den heer Dr. J. de Jong te Rijsenburg,

M. H. J. P. Thomassen. 1847—1906. Onthulling van het borstbeeld op Maandag 20 September 1909 tijdens de excursie van leden van het Negende Internationaal Veeartsenijkundig Congres te Utrecht,

van de bibliotheek der Rijks-universiteit,

afschrift van een brief van B. W. Visscher, kennis ge-

vende van het overlijden van haar zoon Mr. Cornelis Govert Visscher,

van het gemeente-archief van Leiden,

Lijst van personen binnen Utrecht, die in 1671 carossen hielden. (Handschrift c. 1700),

van de erfgenamen van den heer J. G. M. Royaards,

Notulen van de winterzitting (1924) en van de zomerzitting (1925) van de Staten van Utrecht, (2 deelen),

van Gedeputeerde Staten,

„Carte de Sureté'' van den Hoofdofficier der stad Utrecht voor J. G. A. Royaards „afin de pouvoir librement circuler en Hollande'', 1811,

van de erfgenamen van den heer J. G. M. Royaards,

Ontwerp-begrooting der provinciale inkomsten en uitgaven voor 1926 met toelichtende memorie (2 deelen),

van Gedeputeerde Staten,

Begrootingen der provinciale inkomsten en uitgaven voor 1922—1925, (4 deelen), van dezelfden,

Rekening en verantwoording der provinciale fondsen van Utrecht, 1922—1924, (3 deelen), van dezelfden,

Rapport der beoordeeling van de in 1924 tot stand gekomen bouwwerken in de gemeente Utrecht,

van den Bouwraad,

Reglementen voor het college van diakenen der Nederd. Hervormde gemeente te Utrecht, 1922, — Huishoudelijke reglementen voor het college van diakenen der Nederd. Hervormde gemeente te Utrecht, 1922, — Reglement voor het Diaconie Oude Mannen en Vrouwenhuis, 1897 en Reglement van het Diaconie-Weeshuis der Nederd. Hervormde gemeente te Utrecht, 1922,

van het College van diakenen der Ned Herv. gemeente,

Armenzorg, 1923 en 1924, (1 deel), van de redactie,

Een nieuw tehuis. Orgaan van de Vereeniging „Kinderzorg'' in het Provinciaal ressort Utrecht der Nederl.

Herv. Kerk, IX no. 2 en 3; XI no. 3; XII no. 2, 3 en 4; XIII no. 1, 3 en 4, en XIV no. 2, 3 en 4, van de redactie,

Stichtingsbrief van de stichting: „Het Rusthuis'' gevestigd te Utrecht, van den heer N. Felix,

A. J. van der Weyde, Eed voor een heelmeester in 1811, van den heer Dr. A. J. van der Weyde,

A. J. van der Weyde, De cirkelgang der menschheid, van denzelfde,

Ons Diaconessenhuis, nos. 49—52, van de redactie,

Bijdragen van het Instituut voor middeleeuwsche geschiedenis der Rijks-universiteit van Utrecht:

X. *W. Kienast,* Die Deutschen Fürsten im Dienste der Westmächte bis zum Tode Philipps des Schönen von Frankreich, I,

van het Instituut voor middeleeuwsche geschiedenis,

Groenenboekje, 1925, van den heer P. den Boer,

Uitnoodigingsbillet van den rector van het Utrechtsche gymnasium tot bijwoning van de publieke promotiën der leerlingen, 1752,

van het gemeente-archief van Amsterdam,

Programma en plechtige herdenking en viering van het 450-jarig bestaan van het Utrechtsch Stedelijk Gymnasium op 17, 18 en 19 December 1924,

van de Herdenkingscommissie,

Programma van de Rijks Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus, 1923/4—1925/6 (3 stuks),

van den directeur,

stukken betreffende de viering van het 50-jarig bestaan van de H. B. S. voor meisjes,

van de Feestcommissie,

Inlichtingen over de O. L. Scholen in de gemeente Utrecht, van den heer G. A. Evers,

De opening der Veeartsenijkundige Hoogeschool,

van de bibliotheek der Rijks-universiteit.

H. Schornagel, De vleeschhygiëne in het licht der historie, van dezelfde,

Mededeelingen van de Utrechtsche Handelsvereeniging, 1924, van het bestuur,

Adres van de directie van het Departement Amsterdam van den Oeconomischen Tak, aan het Utrechtsche Departement, in zake de toe te passen middelen tot herstel van het fabriekswezen (Handschrift), 1786,

van de erfgenamen van den heer J. G. M. Royaards,

1875—1April—1925. 50 jaren optiek. Uitgave bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan der zaak van H. G. Lammerts van Bueren,

van den heer H. G. Lammerts van Bueren,

Statuten der Naamlooze vennootschap brood- en meelfabrieken Maatschappij „De Korenschoof'',

van de directie,

verschillende stukken betreffende de twaalfde en dertiende Nederlandsche Jaarbeurzen,

van den Raad van beheer,

(Circulaire van) Gecommitteerden tot de Kerkelijke Financiën van de Nederduitsche Hervormde Gemeente te Utrecht aan de Leden van dezelve (verzoekende een bijdrage tot onderhoud van de kerken), (c. 1815),

van de erfgenamen van den heer J. G. M. Royaards,

Utrechtsch Predikbeurtenblad, 1923/24, 1924/25 (2 deelen), van den heer W. H. de Bouter,

Officieel jaarboekje van de Gereformeerde kerk, 1924 en 1925 (2 deelen), van de redactie,

Utrechtsche Kerkbode, 1924, van de redactie,

Verslag van het verhandelde in de algemeene vergadering en de sectievergaderingen van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, 1925, van de directie,

Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap:

Correspondance française de Marguerite d'Autri-

che, duchesse de Parme, avec Philippe II. Tome I,
H. A. Enno van Gelder, Memoriën en adviezen van Cornelis Pietersz. Hooft. II,
S. P. l'Honoré Naber, Het leven van een vloothouder. Gedenkschriften van M. H. Jansen,
van het bestuur,

Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap, XLVI, van hetzelfde,

A. J. van der Weyde, Wapenbord van de voorzitters van het Utrechtsche Collegium Medicum,
van den heer Dr. A. J. van der Weyde,

Verslag van de feestvergadering van het leesgezelschap „Nut en Uitspanning'' ter viering van het 50-jarig bestaan, van den heer A. J. van Huffel,

Jac. Zwarts, De beide 16de-eeuwsche jodenreliefs in het Centraal Museum te Utrecht, van den heer Jac. Zwarts,

Chr. Pels, Omdwalingen door 't Stichtsch Centraal Museum, van den heer C. C. Zwaardemaker,

Katalogus van de Openbare leeszaal te Utrecht. Afd. Taal en letterkunde, 1e Suppl. 1925, van het bestuur,

Feestgids bij de viering van het 25-jarig bestaan van het Zangkoor „Onze Lieve Vrouwe Hemelvaart'' Utrecht,
van den heer A. de Roos,

(Catalogus en feestprogramma van de) Utrechtsche Middenstand-Industrie Tentoonstelling, 1925,
van de organisators,

Utrechtsch Provinciaal Weekblad, 1924,
van de redactie,

De Middenstander, 1924/25, van de redactie,

Verslagen van: de N. V. Maatschappij tot exploitatie van jaarbeursgebouwen, 1922—1924 (3 stuks), — den Bouwraad, — la Compagnie des eaux d'Utrecht, — het Comité voor werkverschaffing, — de Vereeniging tot verbetering van Armenzorg, — het Centraal Israëlietisch

Weeshuis, — de Vereeniging van den H. Vincentius van Paulo, 1923 en 1924 (2 stuks), — de St. Martinus-vereeniging, — de Vereeniging voor gezondheidskoloniën voor Utrechtsche kinderen, — de Utrechtsche vereeniging tot bescherming van zuigelingen, — de Vereenigde Gods- en Gasthuizen, — de Vereeniging voor volksbaden, — de Inrichting van diakonessen in Nederland, 1922—1925 (4 stuks), — het Nederlandsch gasthuis voor ooglijders, — het Wilhelmina-kinderziekenhuis, 1921, 1923 en 1924 (3 stuks), — de Heelkundige en Vrouwenkliniek der Rijksuniversiteit, — de Utrechtsche Volksuniversiteit, 1922/23—1924/25 (3 stuks), — de Vereeniging „de Nijverheidsschool voor de technische vakken'', 1923 en 1924 (2 stuks), — de Industrie- en Huishoudschool, — de Kamer van Koophandel en Fabrieken, 1922 en 1923 (2 stuks), — de Crediet- en Depositokas, — de Nationale Bankvereeniging, 1923 en 1924 (2 stuks), — de Utrechtsche Hypotheekbank, — de Levensverzekering-Maatschappij Utrecht, — de Vereeniging „Eigen Hulp'', — 's Rijks Munt, — de Mij. „De Korenschoof'', 1923/24 en 1924/25 (2 stuks), — de Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland, — de provinciale commissie van toezicht op de monumenten, 1922—1924 (3 stuks), — de Mij. tot exploitatie van Staatsspoorwegen en de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij, — de Nederlandsche Centraal Spoorweg Mij., — de Remonstrantsch-Gereformeerde Gemeente, — de Vereeniging tot opvoeding en opleiding van zonen van evangeliearbeiders in onze overzeesche bezittingen, 1922—1924 (3 stuks), — de Elisabeth-vereeniging, 1923 en 1924 (2 stuks), — het Centraal bureau voor Christelijke jeugdorganisatie, — het Rijksarchief in Utrecht, 1923, — de Openbare leeszaal, 1923 en 1924 (2 stuks), — het Aartsbisschoppelijk Museum, — 's Rijks oude archieven, 1923

(2 deelen), — de gemeente-archieven van Amsterdam, Haarlem, Alkmaar, Leiden, Delft, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Dordrecht, Middelburg, Groningen, Brussel, 1923—1925 (3 stuks) en Gent, — den dienst voor Kunsten en Wetenschappen te 's-Gravenhage — de gemeente- en waterschapsarchieven in Zeeland, — de Kerkelijke archieven, 1923 en 1924 (1 deel), — de bibliotheek en leeszalen der gemeente Rotterdam, 1921 en 1924 (2 stuks), — het Centraal filmarchief, 1923 en 1924 (2 stuks), — het Frans Hals-museum, — het museum te Delft, — het museum Boymans, — het museum van oudheden te Rotterdam, 1923 en 1924 (2 stuks), — het museum van Schiedam, — Dordrechts museum, 1923 en 1924 (2 stuks), — het West-Friesch museum te Hoorn, — de Zaanlandsche Oudheidkundige Vereeniging, — het museum te Zutphen, — de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen, — het museum van oudheden van Drente, 1923, — het museum van oudheden te Groningen, 1923 en 1924 (1 deel), — de Commissie voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën, — de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg, — het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, 1922/23 en 1923/24 (1 deel), — de Vereeniging Rembrandt, — de Commissie der gedenkgebouwen van Gent, 1918—1922 (3 stuks), van de respectieve besturen,

N. J. M. Dresch, Inventarissen van de bij het Stads-Archief bewaarde archieven:

1. De archieven van Jhr. Floris van Jutphaes van Wijnestein en Margaretha Splinter, weduwe van Willem Burchgraeff, alsmede van ieders boedel en stichting te Alkmaar,

van den gemeente-archivaris van Alkmaar,

Mededeelingen van den dienst voor Kunsten en Wetenschappen der gemeente 's-Gravenhage, I,

van de directie,

Leeszaaljaarboekje, 1922 en 1923 (2 deelen),
van de redactie,

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche en der Nederlandsch-Indische krijgsgeschiedenis, XXX 1924), van den directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief te 's-Gravenhage,

J. C. Overvoorde, Catalogus der schilderijen, enz. in het Stedelijk Museum „De Lakenhal'' te Leiden,
van de directie,

Museum of fine arts bulletin, 1924, van de directie,

Geillustreerde catalogus van het Staats Meubel Museum te Moskou, van de directie,

Catalogus der Historische Tentoonstelling Amsterdam 1925 (2 deelen), van de Tentoonstellingscommissie,

Catalogus van de Grotius-tentoonstelling te 's-Gravenhage. 13—18 Juni 1925, van den heer Jhr. Dr. E. A. van Beresteyn te 's-Gravenhage,

Mededeelingen van het Nederlandsch historisch instituut te Rome, III en IV (2 deelen),
van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen te 's-Gravenhage,

Jac. Zwarts, Een bronnenpublicatie voor de geschiedenis der Joden in Nederland, van den heer Jac. Zwarts,

J. Acquoy, De timmermeesters, weidegraven, hoofd-, brug-, straat-, wegen- en artilleriemeesters (van Deventer), van het gemeentebestuur van Deventer,

E. A. F. van Blokhuis, Het Brakel-Harderwijk'sche geslacht Van Daalen,
van den heer E. A. F. van Blokhuis te 's-Gravenhage,

Uitgaven van het Comité tot voorbereiding van het Beiaard-Congres en -Tentoonstelling te 's-Hertogenbosch:

M. A. Brandts Buys, Voorloopige lijst van grootendeels in Nederland verschenen boeken, geschriften en artikelen over Nederlandsche beiaarden, klok-

ken, klokkenspel en daarmede verband houdende zaken, naar jaartallen van verschijnen,

M. A. Brandts Buys, Voorloopige naamlijst van Nederlandsche klokkenisten,

M. A. Brandts Buys, Klokkenspelen in Nederland,

M. A. Brandts Buys, Lijst van Nederlandsche klokkengieters met enkele bizonderheden,

van het Comité,

Jac. Zwarts, Prinselijk verblijf ten huize van een Amersfoortschen jood in 1786, van den heer Jac. Zwarts,

A. F. van Beurden, Het Sint Elisabeth's gast- of ziekenhuis te Amersfoort,

van den heer A. F. van Beurden te Amersfoort.

Jac. Zwarts, Een Portugeesch-Joodsche buitenplaats in de 17e eeuw (Roozendaal bij Zuilen),

van den heer Jac. Zwarts,

verzameling stereoscoopplaatjes met gezichten in Utrecht (c. 1860) (32 stuks),

van den heer Mr. H. Waller,

plattegronden der stad van 1874, 1879 en c. 1900,

van den heer S. van Blitz,

gezichten op de huizenrij aan de Oz. der Oudegracht tusschen Viebrug en Drakenburgsteeg in 1918 (2 stuks),

van het bestuur der Vereeniging „Oud-Utrecht",

gezicht op de Oudegracht met de Jansbrug. Potloodteekening door *J. E. Kikkert* (c. 1850),

van het gemeente-archief van Leiden,

gezicht op de Bezembrug. Penteekening door *J. H. Verheyen* (c. 1830), van den heer G. W. P. van Dokkum,

gezicht van de Maartensbrug naar het zuiden. Teekening in kleuren door *J. E. Kikkert* (c. 1850),

van het gemeente-archief van Leiden,

gezicht op de Vollerbrug uit het zuiden,

van het Genootschap Kunstliefde,

gezicht in de Potterstraat, van den heer S. van Blitz,
gezichten in de Potterstraat (3 stuks),
van het bestuur der Vereeniging „Oud-Utrecht",
gezicht in de Domsteeg, van den heer S. van Blitz,
gezicht in het Hartsteegje (1920), van denzelfde,
gezicht in de Bakkerspoort,
van den heer J. L. Barendse,
gezichten op den ingang en op het binnenpleintje van de Bakkerspoort (3 stuks), van den heer S. van Blitz,
gezicht op de Neude (c. 1912), van denzelfde,
gezichten op de westzijde der Neude in 1918 (2 stuks),
van het bestuur der Vereeniging „Oud-Utrecht",
gezicht op den wal tusschen Zonnenburg en de Maliepoort met het gasthuis Leeuwenberch. Penteekening door *J. H. Verheyen* (c. 1830),
van den heer G. W. P. van Dokkum,
gezichten op de Weerdpoort uit het zuidwesten en uit het zuidoosten. 2 penteekeningen door *J. H. Verheyen* (c. 1830), van denzelfde,
gezichten in het zuidelijke bolwerk van Vredenburg. 2 potloodteekeningen door *J. E. Kikkert* (c. 1850),
van het gemeente-archief van Leiden,
gezicht op de achterzijde van de archiefkamer van den Dom en op het raam van de kapel van Van Arkel uit het zuiden. Gekleurde potloodteekening door *J. E. Kikkert* (c. 1850), van hetzelfde,
gezichten op den Domtoren, genomen van den toren der Buurkerk (2 stuks),
van de heeren J. L. Barendse en J. C. Ligteringe,
gezicht op een der hoeken van den kloostergang van den Dom. Potloodteekening door *J. E. Kikkert* (c. 1850),
van het gemeente-archief van Leiden,
opstand en plattegrond van den hoofdingang van de Pieterskerk. Penteekening door *N. J. Kamperdijk* (c. 1860), van mevrouw G. A. Gerlings-Hasselman,

gezichten op de Synagoge aan den Springweg (3 stuks), van den heer S. van Blitz,

gezichten op en in den kloostergang van St. Catharina (2 stuks), van den heer J. L. Barendse,

gezicht op de St. Catharinakerk, van den heer S. van Blitz,

gezichten op en in het transformatoren gebouwtje aan de Nobeldwarsstraat (3 stuks), van denzelfde,

gezicht op den voorgevel van het gebouw der schoolvereeniging „Agatha Snellen'' aan de Zuilenstraat, van denzelfde,

gezichten op en in het Armhuis (3 stuks), van den heer J. L. Barendse,

opstand en plattegrond van een niet uitgevoerd ontwerp van *C. A. Boll van Buuren* voor een nieuwen schouwburg (1857), van mevrouw G. A. Gerlings-Hasselman,

gezichten in eenige zalen van het Centraal Museum (14 stuks), van de directie van de Wereldkroniek te Rotterdam,

gezichten op het Centraal Museum en in eenige zalen (6 stuks), van de directie van „Utrecht in woord en beeld'',

gezicht op de voorgevels der huizen in de Loefbergmakerstraat No. 50, van den heer S. van Blitz,

gezichten op de voorgevels van den boekwinkel aan de Domstraat No. 1—3 en van den meubelwinkel aan de Korte Jansstraat No. 11 (2 stuks), van denzelfde,

gezichten op de oude Tolsteegbrug en omgeving (6 stuks), van denzelfde,

gezichten op de oude Tolsteegbrug (2 stuks), van de heeren J. C. Ligteringe en W. G. van Veen,

plattegrond der stad en hare omgeving (Uit: *Kuyper*, Gemeente-atlas van Utrecht), van den heer S. van Blitz,

gezichten op de huisjes aan de noordzijde van het Zwarte water (2 stuks),
van den heer G. van Klaveren Pz.,
gezichten op de Oranjekerk (2 stuks),
van den heer S. van Blitz,
gezichten op en in de school aan de laan van Chartroise (2 stuks), van denzelfde,
gezichten op de Knollenbrug en de Roodebrug (c. 1915), van den heer Jac. Zwarts,
gezichten op de scholen aan de Laan van Nieuw Guinea en aan het Maasplein (4 stuks), van den heer S. van Blitz,
gezicht op het Leidsche Veer, van denzelfde,
gezicht op het buitengoed Welgelegen, van denzelfde,
gezicht op den voorgevel van het huis Moreelselaan No. 33, van denzelfde,
gezicht op de afdeelingspost van de gemeente-reiniging aan den Krommen Rijn, van denzelfde,
gezicht op de Tolsteeg Basculebrug (1895),
van denzelfde,
afbeelding van een muurschildering in de kapel van het St. Antonius-gasthuis, van denzelfde,
gezichten op de open zwem- en badinrichting aan den Krommen Rijn tijdens de verbouwing (20 stuks),
van het bestuur,
gezicht op den voorgevel van het Rusthuis aan de Biltstraat, van den heer S. van Blitz,
gezichten op en in het woonhuis aan de Prins Hendriklaan No. 50 (5 stuks), van denzelfde,
gezicht op eenige huizen van het woningcomplex aan de Laan van Minsweerd, van denzelfde,
gezichten op de Museumbrug, op de fortgracht aan de Biltstraat en op het begin van den Biltschen weg (3 stuks), van den heer G. A. Evers,
afbeeldingen van vier Utrechtsche burgers met de

stadsbanier (c. 1430) en van St. Maarten met de twee burgemeesters (c. 1500) (3 stuks),

van het bestuur der Vereeniging „Oud-Utrecht'',

gezicht in de Remonstrantsche Kerk tijdens de plechtige opening der Veeartsenijkundige Hoogeschool en afbeelding van het College van Curatoren,

van de bibliotheek der Rijks-universiteit,

gezichten op de aanwezigen bij de heropening van de verbouwde zweminrichting aan den Krommen Rijn (6 stuks), van het bestuur,

afbeelding van het Engelsche muziekkorps van het Leger des Heils voor het stadhuis,

van den heer S. van Blitz,

portretten van:

P. den Boer, van den heer P. den Boer,

Prof. Dr. A. J. P. van den Broek, van denzelfde,

Dr. A. W. Bronsveld,

van het bestuur der Vereeniging „Oud-Utrecht'',

Prof. Dr. L. P. le Cosquino de Bussy,

van den heer H. J. Schouten te Amsterdam,

Prof. Dr. J. J. A. A. Frantzen,

van den heer J. J. van Noorle Jansen,

Prof. Dr. J. C. Naber, van den heer P. den Boer,

Prof. Dr. H. F. Nierstrasz, van denzelfde,

Dr. H. L. Oort, van den heer J. J. van Noorle Jansen,

E. J. Römer, geneesheer te Utrecht (ov. 1808),

van den heer Dr. A. J. van der Weyde,

den Senatus Veteranorum van het Utrechtsche Studentencorps in 1923 en 1924 (2 stuks),

van den heer P. den Boer,

de Hoogleeraren van de Veeartsenijkundige Hoogeschool in 1918, van de bibliotheek der Rijks-universiteit,

J. A. H. Wagenaar,

van den heer H. J. Schouten te Amsterdam,

Prof. J. J. Wester,
van de bibliotheek der Rijks-universiteit.

A a n g e k o c h t werden:

Jaarboekje van Oud-Utrecht, 1925,

Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht L,

Utrecht-nummer van Het Bouwbedrijf. Maandblad voor bouwkunde, techniek en handel,

H. J. M. Walenkamp Cz., Utrecht's oudere en nieuwere bouwkunst,

A. W. Bronsveld, Voor vijftig jaren. Persoonlijke herinneringen aan Utrecht,

A. W. Bronsveld, Souvenirs,

Het leven van Hubert Duifhuis (1777),

Het leven van Justus van Effen (1780),

G. Stockfeld, Andenken an den grossen hochberühmten Herrn Professor Ph. W. van Heusde (1840),

Gedenkboek (uitgegeven bij gelegenheid van het) tweede eeuwfeest der verkiezing van Cornelis Steenoven tot aartsbisschop van Utrecht,

15 publicatiën en ordonnantiën der Staten van Utrecht en van de stad over de jaren 1581—1606,

Utrechtsche studentenalmanakken, 1924 en 1925 (2 deelen),

Vox studiosorum, 1924,

Het Gildeboek, VII,

Utrechtsche transportgids, 1925,

Gids voor het lokale rijkstelefoonnet, 1923,

Telefoongids voor Utrecht, de Bilt en Bilthoven, 1925,

Officieele kerklijst R. K. kerken, St. Maarten, 1924,

J. F. Beerens, Het Tooropraam. Een woord tot de Hervormde gemeente van Utrecht,

Jaarboekje van de Ned. Herv. gemeente, 1925,

Vrijzinnig predikbeurtenblad, 1924,

Ontwikkeling. Bulletin gewijd aan de geestelijke ontwikkeling der bevolking van de gemeente Utrecht en uitgegeven door het departement Utrecht der Mij. tot nut van 't algemeen, 1923 en 1924 (1 deel),

G. en G. H. Croon en H. en J. Besseling, Bibliotheca Drakenborchiana sive catalogus exquisitissimorum librorum A. Drakenborch (1748),

J. F. van Reede, Maskerade-marsch voor de piano. Ter gelegenheid van het 210-jarige bestaan der Utrechtsche Hoogeschool,

Gazette d'Utrecht, 1744 No. 65, 1745 (30 nummers), 1780 en 1784,

Vrijzinnig protestantenblad, 1924,

Nieuw adresboek, 1923/24,

Nederlandsch Archievenblad, 1924/25,

G. H. Müller, Von Bibliotheken und Archiven,

Bibliotheekleven, IX,

Het Boek, XIII,

Museumskunde, XVII,

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst, 1921,

Nijhoff's index op de Nederlandsche periodieken, 1924.

J. H. Holwerda, Nederland's vroegste geschiedenis,

Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde. Zesde reeks, II,

Nieuw biographisch woordenboek, VI,

H. Lange, Geschichte der christlichen Liebestätigkeit in der Stadt Bremen im Mittelalter,

Jaarboek Amstelodamum, XXII,

Leidsch jaarboekje, 1923/24,

Rotterdamsch jaarboekje, 1925,

Groningsche volksalmanak, 1926,

Pfingstblätter des Hansischen Geschichtsvereins:

XVI. *L. von Winterfeld,* Handel, Kapital und Patriziat in Köln bis 1400,

Maandblad van het Genealogisch Heraldisch genootschap „De Nederlandsche Leeuw", 1924,

G. H. Marius, De Hollandsche schilderkunst in de negentiende eeuw,

W. Molsdorf, Führer durch den symbolischen und typologischen Bilderkreis der christlichen Kunst des Mittelalters,

Oud-Holland, XLI,

K. Koetschau, Rheinisches Steinzeug,

R. L. Hobson, The later Ceramic Wares of China,

P. van Heynsbergen, De pijnbank in de Nederlanden,

Placcaet van de Staten jeghens die dootslagers, moetwilligen ende andere quaetdoenders ten platten lande (1594),

Plattegrond der gemeente Utrecht (Uit: Adresboek 1923/24),

gezicht op de stad uit het westen (c. 1650),

gezicht op de stad uit het zuidoosten met den Krommen Rijn. Teekening in kleuren door *N. Wicart* (c. 1820),

gezicht op de stad genomen van den Domtoren,

gezichten in de stad en afbeeldingen van merkwaardige gebouwen, poortjes, bruggen enz. opgenomen van 1900—1925 door *J. W. Deetman* (302 stuks),

gezichten in de stad en afbeeldingen van verschillende gebouwen (Uit: Utrecht in woord en beeld. 1925) (143 stuks),

plattegronden en afbeeldingen van in de laatste jaren binnen Utrecht tot stand gekomen belangrijke rijks-, gemeeente- en particuliere bouwwerken (Uit: Het Bouwbedrijf. 1925) (58 stuks),

36 prentbriefkaarten met gezichten te Utrecht,

gezicht op de westzijde der Oude gracht bij de Jansbrug uit het noorden (c. 1875),

2 gezichten van de Jansbrug op de Oude gracht naar het noorden (c. 1875 en c. 1900),

gezicht op de westzijde der Oude gracht bij de Jansbrug uit het zuiden (c. 1875),

gezicht op de Bakkerbrug uit het zuiden (c. 1875),

gezicht op de Stadhuisbrug met het stadhuis en den Domtoren (c. 1895),

gezicht van onder de Vischbrug op de Maartensbrug. Ets door *G. W. P. van Dokkum*,

gezicht op de huizen aan de westzijde der Oude gracht bij de Haverstraat (c. 1875),

gezicht op de Hamburgerbrug uit het zuiden (c. 1910),

gezicht op den hoek van den Drift en de Nobelstraat Zz.,

gezicht op het huis op den hoek van den Drift en Voorstraat Zz. vóór de verbouwing,

gezichten op eenige huizen aan de noordzijde van de Lange Viestraat en op de open ruimte voor den bouw van het kantoor van Vlaer en Kol aan de noordzijde der straat (c. 1875 en 1888). 2 teekeningen in kleuren door *J. P. C. Grolman*,

gezichten op de huizen op den zuidwestelijken hoek van de Hamburgerstraat en Lange Nieuwstraat (2 stuks),

2 gezichten op het Vredenburg (c. 1875),

2 gezichten op de Mariaplaats (c. 1875 en c. 1885),

gezicht op de Vischmarkt (c. 1875),

gezicht in het plantsoen bij Sterrenburg (c. 1880),

gezicht op den wal bij den Plompentoren, met de torens de Vos en de Beer en het Begijnenwaterpoortje. Teekening in kleuren door *J. H. Verheyen* (1818),

gezicht op de Tolsteegpoort, met den Bijlhouwerstoren. Teekening in O. I. inkt door *G. Craeyvanger* (1739),

gezicht op de Tolsteegpoort, met den Bijlhouwerstoren. Teekening in sepia door *L. Outman* (1832),

gezicht op het Lucasbolwerk (c. 1880),

gezicht in het zuidertransept van den Dom. Teekening in kleuren door *O. H. Kuyck,*

gezicht op den Domtoren. Lithografie door *Anth. Grolman* (1905),

gezicht op den Domtoren uit het noordwesten. Ets door *R. Anheisser* (1912),

gezicht op het koor der Mariakerk uit het noordoosten. Teekening in sepia door *L. Outman* (1830),

gezicht op de Nicolaaskerk (c. 1880),

gezicht op het Stedelijk gymnasium,

gezicht op den voorgevel van het Provinciaal gerechtshof (c. 1875),

gezicht op de Willemskazerne uit het noordoosten. Teekening in sepia door *R. Craeyvanger* (1834),

gezichten op de Hoofdwacht. Teekening in sepia door *R. Craeyvanger* (1834),

gezichten in drie zalen van het Centraal Museum vóór de reorganisatie (4 stuks),

gezichten op de huisjes Achter de Wal bij de Lange Smeestraat. 2 potloodteekeningen door *A. van de Pol,*

gezicht op de voorgevels van de huizen aan de Vischmarkt Nos. 2 en 3,

gezicht in de vestibule van het huis Drift no. 7,

gezichten op de societeit Sic Semper (1890 en 1892) (2 stuks),

gezicht op de Tolsteegbrug (c. 1870),

gezichten op de Abstederbrug, de Maliebrug en de Lucasbrug (c. 1880) (3 stuks),

gezicht op den voorgevel van het Stedelijk ziekenhuis (c. 1880),

gezicht op het Leidsche Veer (c. 1880),

gezicht op het gebouw der Rijks Veeartsenijschool (c. 1880),

gezicht op de voorgevels van de huizen in de Maliestraat Oz. No. 1—9 (c. 1890),

gezicht in de Maliebaan (c. 1875),

gezicht op den Maliesingel (c. 1880),

afbeeldingen van eenige ontworpen versieringen voor het bezoek van prins Willem in 1839 (7 stuks),

afbeeldingen van de maskerade der Utrechtsche studenten in 1901 (7 stuks),

afbeeldingen van eenige draaimolens en andere vermakelijkheden op de Utrechtsche kermis in 1905 (10 stuks),

afbeeldingen van de Utrechtsche schutterij in 1905 (4 stuks),

afbeeldingen van eenige straatversieringen bij gelegenheid van de lustrumfeesten in 1906 (11 stuks),

afbeeldingen van de ontbinding der Utrechtsche schutterij voor het stadhuis in 1907 (4 stuks),

afbeelding van de eerewacht bij het bezoek van H. M. de Koningin in 1911,

afbeeldingen betreffende de viering van het 450-jarig bestaan van het Stedelijk gymnasium (34 stuks),

verzameling afbeeldingen van belangrijke Utrechtsche gebeurtenissen in 1925 (Uit: Utrecht in woord en beeld) (80 stuks),

portretten van: Dr. J. P. Fockema Andreæ, Prof. Dr. C. H. D. Buys Ballot, Ds. H. H. Barger, Dr. J. F. J. ten Berge, W. van Beuningen, J. W. Bilders, W. van der Blij, B. Boogaart, N. J. ten Bosch, Prof. Dr. L. Bouman, C. A. Bresijn—van Zuuren, D. Brinkerink, Prof. Dr. L. P. le Cosquino de Bussy, Dr. J. F. van Beeck Calkoen, A. van Driel van Wageningen, M. J. Freie (2 stuks), Prof. Dr. H. T. de Graaf, H. H. A. van Gijbland Oosterhoff, Curatoren van het Stedelijk gymnasium, Ds. P. de Haas, Prof. Dr. B. Heyman, Dr. H. Th. s' Jacob, Prof. Dr. W. H. Julius, C. W. van de Kasteele, Prof. Dr. J. C. Kielstra,

F. Koene, J. Kool, Prof. Dr. B. C. de Savornin Lohman, Prof. Dr. I. A. Nederburgh, H. J. van Oort, W. J. F. Pieters, Professoren vanwege het fonds ten behoeve van Indologische studiën aan de Utrechtsche hoogeschool, Prof. Dr. C. Spat, J. J. Steenhuisen, Hoogleeraren der Veeartsenijkundige hoogeschool in 1918, Prof. Dr. C. W. Vollgraff, Th. M. van Wijk, H. IJkelenstam en B. A. J. van der Hegge Zijnen.

Met de verzamelingen werden vereenigd de volgende stukken, reeds vroeger aan de gemeente toebehoorende:

Verslag van den gemeenteraad, 1924,

Verslagen van de bedrijven en diensten der gemeente Utrecht over 1924 (17 stuks),

Verslag van den toestand der gemeente Utrecht in 1924,

Gemeenteblad, 1924,

Gedrukte verzameling, 1924 (2 deelen),

Zakboekje der gemeente Utrecht, 1925,

Vastgestelde begrootingen der inkomsten en uitgaven van de gemeente Utrecht voor 1923 en 1924 (2 stuks),

Begrootingen van het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, de Stads-aalmoezenierskamer, het Stads-ambachtskinderhuis, het weduw- en weezenpensioenfonds, het reservefonds tot dekking van de kosten verbonden aan de rijkspensionneering van de op 1 Mei 1913 in dienst zijnde ambtenaren, het werkloozenfonds, gemeentewerken, den bouw- en woningdienst, de gasfabriek, het electriciteitsbedrijf, het trambedrijf, het grondbedrijf, den reinigingsdienst, den ontsmettingsdienst, de slachtplaats, den geneeskundigen dienst, den keuringsdienst en de bank van leening voor 1925 (18 stuks),

Rekeningen der inkomsten en uitgaven van de gemeente Utrecht en verantwoording van Burgemeester en Wet-

houders over het dienstjaar 1924,

Stedelijke bestekken, 1924,

Verslagen der N. V. Provinciaal- en Gemeentelijk Utrechtsch Stroomleveringsbedrijf te Utrecht, 1923 en 1924 (2 stuks),

Verslagen van de Gezondheidscommissie, 1916 en 1924 (2 stuks),

Onderzoekingen gedaan in het Physiologisch laboratorium te Utrecht. Zesde reeks, V,

Programma's van het Stedelijk gymnasium, de Hoogere Burgerschool met vijf-jarigen cursus, de Hoogere Burgerschool voor meisjes en de Gem. Avondschool voor Nijverheidsonderwijs voor 1925/26,

Wegwijzer door het Centraal Museum te Utrecht, 1925,

Tentoonstelling van bloemenstillevens van Hollandsche schilders in het Centraal Museum. Augustus en September 1925,

Kersttentoonstelling in het Centraal Museum van eenige oude schilderijen uit de collectie Goudstikker 24 December 1925—10 Januari 1926,

Utrechtsch Dagblad, 1924 (3 deelen),

Utrechtsche Courant, 1924 (2 deelen),

Utrechtsch Nieuwsblad, 1924/25 (2 deelen),

64 teekeningen behoorende bij de bestekken van in 1925 door de gemeente aanbestede werken,

situatie van de Catharijnebrug en omgeving, met aanwijzingen voor de aan te brengen verbeteringen in verband met den bouw van een nevenbrug (uit: Gedrukte verzameling 1925),

situatie van de Zonstraat, met aanwijzingen van de voor de verbreeding der straat benoodigde strooken grond (uit: Gedrukte verzameling 1925).

II. MUSEUM.

Personeel. Mejuffrouw M. Schilthuis, die als assistente op arbeidsovereenkomst aan het museum werkzaam was en steeds met veel toewijding de haar opgedragen werkzaamheden verrichtte, zeide met ingang van 15 December de overeenkomst op en verliet op dien datum den dienst. Aan het eind van het jaar was in de door haar opengelaten plaats nog niet voorzien, daar het onderzoek naar de geschiktheid van gegadigden voor deze betrekking toen nog niet was beëindigd.

In het verdere personeel kwam geenerlei wijziging. In de positie der beide suppoosten kwam echter deze verandering, dat zij aan de afzonderlijke regeling, die in 1921 omtrent het dienstverband der suppoosten en hulp-suppoosten was getroffen, werden onttrokken en onder de werking van het Werklieden-reglement gebracht. Bij besluit van B. en W. van 24 Maart 1925 werden zij in verband daarmede, gerekend met ingang van 1 Januari 1925, tot vast werkman bij het Centraal Museum aangesteld.

Gebouw. In verband met de hieronder vermelde reorganisatie van het museum werden in overleg met den dienst der Gemeentewerken eenige, overigens niet zeer ingrijpende wijzigingen in het gebouw aangebracht. Ter verkrijging van beter ingedeelde wandvlakten werden de beide doorgangen tusschen de zalen 13, 14 en 15 in het refter naar het midden van de wanden verplaatst, terwijl in de voor schilderijen bestemde zalen 5 en 12 in den westelijken vleugel de vier op het Nicolaaskerkhof uitziende ramen ter vermijding van kruislicht en tevens ter vermeerdering van wandvlakte met behoud van het uitwendig aanzien aan de binnenzijde werden gedicht. Hetzelfde geschiedde

met vier vensters in den eindgevel van het refter, aanwezig in de voor het Aartsbisschoppelijk museum bestemde zalen 8 en 15.

In het onderhoud van het gebouw werd op de gewone degelijke wijze door den dienst der Gemeentewerken voorzien.

Brandblusch-middelen.

De brandbluschmiddelen werden volgens de bestaande voorschriften tweemaal door den dienst der Brandweer nagezien. Zij werden daarbij volmaakt in orde bevonden. Wegens het afsluiten van een deur in zaal 6 en het daarvoor plaatsen van een groote vitrine achtte genoemde dienst het noodig, dat in deze zaal een brandbluschapparaat werd geplaatst. Ter voldoening aan dezen eisch is een annihilator aangeschaft en in bedoelde zaal opgesteld.

Materieele toestand der verzamelingen.

De materieele toestand der verzamelingen is alleszins bevredigend. Ook thans weder werden de kleine herstellingen, die enkele der voorwerpen vereischten, door het museum-personeel uitgevoerd.

Het schilderij van Hendrick Bloemaert, voorstellende Maria van Pallaes hare armen bedeelende, dat aan het eind van het vorig jaar nog bij den heer P. Swillens in behandeling was — het moest van de oude vuile vernislaag worden ontdaan en opnieuw gevernist —, kwam thans gereed. Nu het weder zijn oorspronkelijke kleuren vertoont, vormt het een fraaie versiering van de afdeeling Armwezen.

Voortgang der werkzaamheden.

Het museum onderging dit jaar een nagenoeg algeheele reorganisatie. Het reeds in het vorige verslag vermelde plan toch om door een ingrijpende wijziging van de indeeling van het museum te komen tot de dringend noodige uitbreiding van het aantal schilderijenzalen, zoo-

wel voor de oude als voor de moderne kunst, kon thans dank zij de groote vrijgevigheid van een viertal belangstellenden, die het aanzienlijke daarvoor benoodigde bedrag wilden beschikbaar stellen, geheel buiten bezwaar van stads kas tot uitvoering worden gebracht. Daar de verplaatsing van het grootste gedeelte van de verzameling van het Aartsbisschoppelijk Museum uit den vleugel aan de Agnietenstraat naar het refter een inhaerent bestanddeel van het plan uitmaakte, was de medewerking van het bestuur van dit museum onmisbaar. Aanvankelijk had het bestuur tegen deze verplaatsing wel eenig bezwaar, daar het van meening was, dat met name de minder goed verlichte zalen van de verdieping van het refter een slechte ruil zouden blijken te zijn voor de zoo lichte zalen aan de Agnietenstraat, doch de verschillende voordeelen, die anderzijds het geheele reorganisatie-plan ook voor het Aartsbisschoppelijk Museum bood, gepaard aan de van een ruime opvatting blijk gevende overtuiging, dat de zoozeer in het belang van het Centraal Museum in zijn geheel zijnde reorganisatie op dit bezwaar niet mocht afstuiten, leidden het bestuur ten slotte tot een bereidverklaring om aan het plan zijn medewerking te verleenen, mits aan verschillende wenschen in zake de inrichting der zalen gevolg kon worden gegeven, en daar deze wenschen, dank zij de op zoo onbekrompen wijze ter beschikking gestelde middelen op een enkele na voor vervulling vatbaar bleken, kwam het met het bestuur van het Aartsbisschoppelijk Museum tot een volledige overeenstemming. In de aangenaamste samenwerking met den conservator van dit museum, den heer J. Eloy Brom, heeft zich daarop de reorganisatie voltrokken.

Allereerst werden de zes zalen van het refter, waar tot nog toe de beeldhouwwerken der stedelijke verzameling waren opgesteld, ontruimd, hetgeen veel voorzichtigen

arbeid vorderde, daar de meeste der daar tentoongestelde werken met uiterst sterke specie diep in de wanden ingemetseld bleken te zijn. Na deze ontruiming en nadat de reeds boven vermelde wijzigingen waren aangebracht, bestaande in het dichten der ramen in den eindgevel en het verplaatsen van de doorgangen tusschen de zalen 13, 14 en 15, werden zij ter beschikking van het Aartsbisschoppelijk Museum gesteld. In de zes door dit museum verlaten zalen werd nu de stedelijke schilderijen-verzameling, die in hoofdzaak een overzicht geeft van de oude Utrechtsche schilderschool, overgebracht. In de eerste dezer zalen, die zoo werd ingericht, dat daarin voornamelijk de beroemde portret-reeksen van Jan van Scorel tot hun recht gebracht werden, werden tevens eenige der uit het refter afkomstige beeldhouwwerken van zeer bijzondere kunstwaarde opgesteld, n.l. het relief met het beeld van Johannis den Dooper uit de St. Janskerk, de beeldjes van de graftombe van bisschop Rudolf van Diepholt en de romaansch-byzantijnsche kapiteelen uit de voormalige St. Paulus-abdij. Door hun afzonderlijke plaatsing wordt uiteraard de bijzondere aandacht op deze werken gevestigd. De overige beeldhouwwerken werden grootendeels als afkomstig uit Utrechtsche gebouwen naar de historische afdeeling overgebracht, terwijl eenige weinig belangrijke stukken in depot werden gesteld. De reorganisatie der aldus sterk uitgebreide historische afdeeling, waarmede reeds twee jaren geleden onafhankelijk van deze groote reorganisatie begonnen was, kon nu ook haar beslag krijgen: acht zalen dezer afdeeling werden geheel nieuw ingericht. Bij deze reorganisatie is het stelsel van rangschikking van de voorwerpen naar hun soort en het materiaal, waaruit zij bestaan, een rangschikking, die meer uit kunsthistorisch oogpunt van belang is, verlaten en is daarentegen de herkomst der voorwerpen op den voor-

grond gesteld. Zoo kon een zuiverder historische indeeling worden verkregen, die beter dan tot nog toe beantwoordt aan het doel, dat in de eerste plaats aan een locaal-historisch museum te stellen is, n.l. een overzichtelijke voorstelling te geven van de geschiedenis van de stad en hare instellingen.

Door de overbrenging van de afdeeling oude schilderkunst van de verdieping van den vleugel aan het Nicolaaskerkhof naar dien aan de Agnietenstraat kon ten slotte het aantal voor de moderne kunst beschikbare zalen met drie worden vermeerderd.

Van de 43 zalen van het museum werden aldus niet minder dan 30 in de reorganisatie betrokken.

Gelukkig veroorloofden de middelen aan de inrichting der zalen en aan een aesthetische opstelling der voorwerpen de noodige zorg te besteden. Zoo werden de hinderlijke onrustige tegelvloeren in de benedenzalen van den vleugel aan de Agnietenstraat en de houten vloeren van de verdieping van het refter met een rustig bruinkleurig linoleum bedekt en werden in een 15-tal zalen de wanden in neutrale grijze en bruinachtig groene tinten gesausd. De schilderijen-afdeeling werd van tal van fraaie vaste en losse schilderijenschotten voorzien, terwijl ten behoeve van het Aartsbisschoppelijk Museum voor een artistieke inrichting zijner nieuwe zalen een ruim bedrag beschikbaar werd gesteld. Op buitengewoon gelukkige wijze heeft het bestuur daarvan gebruik gemaakt. Met name de drie benedenzalen van het refter, waar een intieme indeeling is verkregen door het plaatsen van fraaie tegelijk voor de expositie van schilderijen en beeldhouwwerken ingerichte schotten, ontworpen door den conservator, den heer Brom, mogen voorbeeldig geslaagd genoemd worden.

Dank zij de voortreffelijke medewerking van allen, die bij de reorganisatie betrokken waren, museumpersoneel,

leveranciers en met de uitvoering belaste personen, kon deze in den korten tijd van 3 maanden tot stand gebracht worden.

De nieuwe inrichting heeft algemeen een zeer gunstige beoordeeling gevonden, ook in de pers, die er uitvoerige artikelen aan heeft gewijd. Dit moge een genoegdoening zijn voor hen, die door het beschikbaar stellen van de benoodigde gelden — tezamen niet minder dan *f* 10.000 — de reorganisatie hebben mogelijk gemaakt. Met bijzondere erkentelijkheid mogen dan ook hun namen hier vermeld worden. Het zijn de heeren W. van Beuningen, alhier, J. J. M. Chabot te Clarens, R. J. A. F. Dreesmann te Zeist en Jhr. G. F. van Tets eveneens te Zeist. Zij kunnen de overtuiging koesteren door hun niet genoeg te waardeeren vrijgevigheid een gewichtig cultuurbelang voortreffelijk te hebben gediend.

Het aantal nieuwe aanwinsten voor de verschillende verzamelingen was dit jaar bijzonder talrijk: het bedroeg nagenoeg 300. Enkele ervan mogen hier in het bijzonder genoemd worden. Met hulp der Vereeniging „Rembrandt" kon voor de schilderijenafdeeling een kapitaal werk van den voornamen Utrechtschen meester Hendrick Ter Brugghen, „De oproeping van den apostel Mattheus", een buitengewoon fraai stuk, dat wel als een zijner meesterwerken te beschouwen is, worden aangekocht. Een hoogst belangrijke en omvangrijke vermeerdering onderging de schilderijen-verzameling verder, doordat de heer J. J. M. Chabot bovengenoemd, het grootste gedeelte zijner collectie, in het geheel 41 werken, aan het museum in bruikleen afstond. Voor deze verzameling, die vele fraaie en interessante stukken van 17e eeuwsche Hollandsche meesters, onder meer een der vroegst bekende werken van Rembrandt, bevat, werd een afzonderlijke zaal ingericht.

Een schenking van zeer bijzonder belang ontving het museum van den bekenden beeldhouwer Dr. J. Mendes da Costa, bestaande in de nagenoeg volledige verzameling modellen van door hem uitgevoerde beeldhouwwerken. Dr. Mendes da Costa had de groote vriendelijkheid bij de opstelling der verzameling van advies te willen dienen en zoo vult thans in overleg met hem opgesteld een keur eruit twee zalen, een grootere en een kleinere, die aansluiten aan de zalen voor moderne schilderijen en beeldhouwwerken. Het niet tentoongestelde deel der verzameling werd in het depot in de school aan de Nicolaasdwarsstraat opgesteld, dat daartoe met een ledigstaand schoollokaal werd uitgebreid en waar het voor belangstellenden op aanvraag te bezichtigen is. Dat deze modellen, die een zoo schoon overzicht geven van 's meesters levenswerk, in openbaar bezit zijn overgegaan en dat de heer Mendes da Costa voor zijn schenking het Centraal Museum heeft willen uitkiezen, mag wel zeer verheugend heeten.

Voor de verzameling moderne schilderijen en beeldhouwwerken werden wederom in samenwerking met de Utrechtsche Museumvereeniging voor Hedendaagsche Kunst verscheiden belangrijke werken in bruikleen verkregen, deels ter vervanging van stukken, waarvan de termijn der uitleening verstreken was, deels ter uitbreiding van de verzameling, die nu door de reorganisatie over drie zalen meer was komen te beschikken.

Van de verdere aanwinsten waren de voornaamste die van de muntverzameling, waarvoor een aantal zeldzame, nog ontbrekende munten kon worden aangekocht en die van de kostuum-afdeeling, die wederom met eenige zeer fraaie oude dameskostuums werd verrijkt, terwijl thans eveneens eenige zooveel zeldzamere antieke heerenkostuums in bruikleen konden worden verkregen.

Dit jaar werden in het museum wederom twee tentoon-

stellingen gehouden, een van bloemenstillevens van Hollandsche meesters, door de Utrechtsche Museumvereeniging ingericht ter inwijding van de voor de moderne schilderijenafdeeling nieuw ter beschikking gekomen zalen, en een tweede aan het eind van het jaar van een aantal werken van Hollandsche meesters der 16e en 17e eeuw en van eenige 16e-eeuwsche sculpturen uit de collectie-Goudstikker te Amsterdam.

Tengevolge van de vele werkzaamheden, die de reorganisatie dit jaar vorderde, kon de reeds ter hand genomen collationneering van den nieuwen catalogus van de historische afdeeling niet meer worden voltooid en kon deze dus nog niet ter perse worden gelegd.

De wegwijzer door het museum moest in verband met de groote wijzigingen, die hadden plaats gehad, geheel worden herzien. De nieuwe druk verscheen kort na het gereedkomen der reorganisatie. In het geheel werden van den ouden en den nieuwen wegwijzer tezamen 851 exemplaren verkocht.

Het aantal bezoekers van het museum bedroeg 17.892, waarvan 3808 betalenden. Bezoek.

Ten geschenke werden ontvangen de navolgende voorwerpen: Aanwinsten en verliezen.

een schilderijtje, voorstellende „Paddestoelen" door J. H. L. Hanau,

legaat van den heer J. H. L. Hanau te de Bilt,

een verzameling studies en modellen van beeldhouwwerken van Dr. J. Mendes da Costa, (79 stuks),

van den heer Dr. J. Mendes da Costa te Laren (N. H.),

een miniatuur-portretje van den heer Servaas van Rooijen (1833),

legaat van den heer A. J. Servaas van Rooijen te 's-Gravenhage,

een Romeinsch aarden kannetje,
van den heer G. W. P. van Dokkum,
een ijzeren sleutel (16e eeuw),
van den heer J. C. Patist,
een geschilderde eikenhouten gevelversiering, voorstellende „het Kasteel van Bueren'' (midden 17e eeuw),
van mevrouw Th. H. Kroon-Westerman,
een geschilderd ijzeren uithangbord van een veearts (1e helft 19e eeuw),
van Curatoren der Veeartsenijkundige Hoogeschool,
4 fundatie-steenen van gebouwen van 's Rijks Veeartsenijschool (1824, 1827, 1872 en 1875), van dezelfden,
een pot van grauwe gebakken aarde (13e eeuw),
van den heer J. F. Sijnhorst,
2 geglazuurde vloertegeltjes met leliepatroon (14e eeuw), van denzelfde,
3 haardsteenen (1e helft 16e eeuw),
resp. van de heeren Dr. A. J. P. van den Broek, J. de Clercq en G. W. P. van Dokkum,
een rol geschilderd behang (c. 1755),
van de firma van Assenbergh en van Lint,
een schelkoord met geborduurde bloemranken en kralen kwast (midden 19e eeuw),
van den heer F. Breitenstein te Aerdenhout,
een steenen trechtervormige pot (12e eeuw),
van den heer J. Molenaar,
een koperen weger (19e eeuw),
van den heer W. Meyer,
een merklap en een stoplap (c. 1885),
van mejuffrouw J. de Bie—Bernhardi,
een groen zijden parapluie (z.g. besteedster) (c. 1850),
van den heer Dr. N. G. van Huffel,
het vaandel van het opgeheven Veterinaire Studenten-

corps „Absyrtus" met penning op het 100-jarig bestaan der Rijks Veeartsenijschool,

van de commissie van liquidatie van het opgeheven corps,

vaandel met 58 prijsmedailles van de opgeheven schietvereeniging „Wilhelmina", van het bestuur,

4 rouwborden met familiewapens (17e en 18e eeuw),

van de familie Martens van Sevenhoven.

Aangekocht werden:

een schilderij van Hendrick Ter Brugghen, voorstellende „De oproeping van den apostel Mattheus",

een pot van grauwe aarde (13e eeuw),

een mahoniehouten buffet en secretaire, beide met marmeren blad (c. 1840),

een palisanderhouten stoeltje (c. 1850),

een koperen haardrand (c. 1850),

3 blauwe tegels met voorstellingen van landschappen (17e eeuw) en 2 tegeltableaux van paarse tegels, voorstellende een vogelkooi met kanarie en een liggenden hond (18e eeuw),

benevens de navolgende 35 munten: 2 denarien van bisschop Bernulf, 1 van bisschop Willem van Pont, 2 van bisschop Koenraad van Zwaben, 1 van bisschop Godebald, 1 van bisschop Herbert, 1 obool van bisschop Otto III van Holland, 1 denarie van bisschop Hendrik van Vianden, 1 dubbele groot van bisschop Jan van Arkel, 1 groot van bisschop Frederik van Blankenheim, 1 stuiver en 2 grooten van bisschop David van Bourgondië, 1 halve duit van bisschop Frederik van Baden, 1 Philipsdaalder van 1575, 1 halve Philipsdaalder van 1580, 1 tiende Philipsdaalder van 1571, 3 Nederlandsche dukaten van 1598, 1753 en 1758, 1 dukaton en 1 halve dukaton van 1796, 1 Unie-

rijksdaalder van 1587, 1 gehelmde rijksdaalder van 1592, 1 Nederlandsche rijksdaalder van 1794, 2 Nederlandsche guldens van 1703 en 1715, 1 Statenschelling van 1675, 1 scheepjesschelling van 1707, 1 proefslag in koper van den dubbelen Nederlandschen dukaat van 1801, 1 Brabantsche van c. 1480, 1 zilver-biljoenen duit (armenpenning) van c. 1480, 1 stuiver van 1582 en een duit van 1711.

Met de verzamelingen werden vereenigd de volgende reeds aan de gemeente toebehoorende voorwerpen:

een eikenhouten kast met teruggezet bovengedeelte (1e helft 17e eeuw), een eikenhouten kast met versiering en pilasters van palisanderhout (1637), een eikenhouten Friesche kast (z.g. keeft) (c. 1700), een eikenhouten tafelkastje en bankje (1e helft 17e eeuw), welke meubelen reeds in 1918 door mevrouw de wed. Dr. A. Berns, geb. van Rees onder voorbehoud van levenslang vruchtgebruik aan het museum waren geschonken, doch van welk vruchtgebruik de schenkster thans afstand deed; 6 blauwe muurtegels met verschillende voorstellingen (17e eeuw) en 5 haardsteenen (1556, eind 16e en begin 17e eeuw), alles gevonden bij de afbraak van de huizen in de Potterstraat; een gesneden houten voordeuromlijsting met bovenlicht en aansluitende raamomlijsting (2e helft 18e eeuw) en een wit marmeren schoorsteenmantel (c. 1840), afkomstig van en uit het gesloopte perceel Drift no. 7 en door de Gemeente bij den verkoop van dat perceel voorbehouden; een koperen stempel van de Utrechtsche Parochiescholen (1e helft der 19e eeuw), tot nog toe bewaard op de afdeeling Onderwijs der Secretarie, en een 17e-eeuwsch gedrukt schutblad van een boek, aangetroffen in een perkamenten band op het archief.

In bruikleen werden ontvangen:

een verzameling van 41 schilderijen als: *A. van Beyeren*, Vischstilleven, *Q. van Brekelenkam*, Kluizenaar, *A. van Calraet*, Schimmel, *C. van Croos*, Gezicht op een vestingstad, *A. Cuyp*, Berglandschap met koeien, *W. van Diest*, Zeegezicht met schepen, *G. Dou*, De operatie, *W. Ferguson*, Dood gevogelte, *M. Hobbema*, Landschap met waterval, *J. van Huchtenburg*, Gelagkamer met soldaten, *A. Keirincx*, Landschap, *P. Lastman*, Herder en herderin met kudde, *N. Maes*, Portretten van een heer en dame met zoon en dochter (2 stuks), *Jan Miense Molenaer*, Boerenfeest, *dezelfde*, Hanengevecht, *Klaes Molenaer*, Visschersdorp, *J. de Momper*, Berglandschap, *J. Mortel*, Vruchtenstilleven, *P. Neeffs*, Kerkinterieur, *A. van der Neer*, Maanlandschap, *A. van Ostade*, Doedelzakspeler, *A. Palamedes*, Familiefeest, *P. P. Rubens*, Ontmoeting van Jozef en Ezau, *S. van Ruysdael (?)*, Riviergezicht, *Rembrandt van Rijn*, Voorstelling uit de Romeinsche geschiedenis, *H. Saftleven*, Berglandschap, *P. Snayers*, Gevecht tusschen Breauté en Lekkerbeetjen, *H. M. Sorgh*, Boereninterieur, *H. van Steenwijck*, Interieur van een openbaar gebouw, *R. Troyen*, Pelgrim en geleerde, *L. van Uden*, Rivierlandschap, *W. van de Velde*, Zeegezicht met schepen, *J. Verkolje*, Musiceerend gezelschap, *Ch. Wilman*, Herberginterieur, *Onbekend meester* (midden 17e eeuw), Portret van een vaandrig, *Onbekend meester* (eind 17e eeuw), Italiaansch berglandschap, *Onbekend meester* (eind 17e eeuw), Vrouwen met bloemen, *Bartolomeo di Giovanni*, Heilige Familie, *M. J. B. Jungmann*, Turksche lelies en *dezelfde*, Havengezicht te Feyenoord,

van den heer J. J. M. Chabot te Clarens,

een verzameling van 12 familieportretten, geschilderd door C. Janson van Ceulen (3 stuks), G. Hoet, G. J. Pal-

the en onbekende meesters,

van den heer Mr. J. A. Grothe van Schellach te Vlissingen,

een schilderij van *R. Savery,* Landschap met hert, en een van *H. Saftleven,* gezicht op den wal bij de Weerdpoort in den winter,

van den heer F. C. C. baron van Tuyll van Serooskerken te Zuilen,

een schilderij uit de school van *F. Clouet,* Portret eener aanzienlijke dame, een van den *Meester van 1518,* Anna te Drieën, en een van *J. van der Heyden,* Landschap met kasteel,

van den heer J. Selevér uit Hongarije,

twee schilderijen van *J. C. Droochsloot,* voorstellende een dorpsgezicht en een riviergezicht,

van het Koninklijk Kabinet van Schilderijen (Mauritshuis) te 's-Gravenhage,

een schilderijtje van *J. Marrellus,* Vaas met tulpen,

van den heer Ir. J. Maas te Hengelo,

een schilderij van *J. de Veer,* Cleopatra,

van den heer Fr. Sofferie te Antwerpen,

een eikenhouten pilaster en twee misericordes van de kanunnikenbanken uit den Dom,

van het Bestuur van het Aartsbisschoppelijk Museum,

twee koperen sierkanonnen (c. 1720),

van de Familie van Weede Stichting,

een mahoniehouten kabinet (c. 1820), een mahoniehouten dames-schrijfbureau (c. 1840), een mahoniehouten penantkast (c. 1840), een mahoniehouten kastje in twee verdiepingen (c. 1850) en een mahoniehouten tafel (c. 1850),

van den heer Dr. A. de Mol van Otterloo,

een kristallen lichtkroon (c. 1720),

van den heer Jhr. J. C. Martens van Sevenhoven te Almen,

een Saksisch theeservies (c. 1730),
van den heer Mr. J. A. Grothe van Schellach te Vlissingen,
twee vazen van Saksisch porselein (c. 1840),
van mevrouw H. B. C. Schuylenburg te Wickersdorf,
een verzameling aardewerk van Colenbrander, bestaande in 3 groote vazen, 1 klein vaasje, 4 groote en 3 kleine borden, van den heer H. J. Holgen te Amsterdam,
een tafzijden heerenvest (eind 18e eeuw),
van den heer W. C. Dutilh te 's-Gravenhage,
een rok van wit keper met crewelwork en een geel satijnen rok met Zaansch stiksel (beide eind 18e eeuw),
van de familie van Beeck Calkoen,
een witzijden japon (c. 1805), een geel zijden japon (c. 1812), een wit neteldoeksche japon (c. 1865), een doopjurk van geborduurd neteldoek (c. 1810), een kindermutsje van geborduurd neteldoek (c. 1820), twee geborduurde neteldoeksche chemisetjes (c. 1850), een tulle fichu (c. 1850), een paar rose zijden en een paar katoenen opengewerkte kousen (beide c. 1850), een poedermantel van gebloemd sits (c. 1780), een wit en blauw zijden lint (begin 19e eeuw), een paar geborduurde neteldoeksche mouwtjes (c. 1850), een linnen zakdoek, fil tiré met kloskant (17e eeuw) en een wit fluweelen speldenkussen (c. 1860), van mejuffrouw H. Kleynhens te Arnhem,
een katoenen keurslijf (caraco) (c. 1790),
van het Nederlandsch Museum voor Geschiedenis en Kunst te Amsterdam,
een donkerblauw laken heerenrok (c. 1830), een bruin laken heerenrok (c. 1840), een zwart laken heerenrok (c. 1840), een wit ripszijden en een wit satijnen heerenvest (beide c. 1840), een wit lakensche, een zwart lakensche en een zwart satijnen heerenbroek (alle c. 1840), een cache-

mir damessortie (c. 1885), vijf paar neteldoeksche mouwen met geborduurde manchetten (c. 1850), een katoen chemisetje met geborduurd kraagje (c. 1850), een paar geplisseerde neteldoeksche heerenmanchetten (c. 1840) en een geplisseerde neteldoeksche stropdas (c. 1840),

van Jonkvr. J. de Savornin Lohman te Zeist,

een geborduurde neteldoeksche bruidsjapon (1843) en een paar witte opengewerkte kousen (1843),

van mevrouw J. E. Middendorp-Berg te 's-Graveland,

een japon van gedamasceerde witte zijde (c. 1782), een van gedamasceerd geelgroen satijn (c. 1802), een van geborduurd neteldoek (c. 1819), een paars zijden manteljapon (c. 1821) en een wit satijnen bakerkussen (1790),

van mevrouw H. Lycklama a Nyeholt-Tabingh Suermondt te Nijmegen,

en voorts voor de wisselverzameling van hedendaagsche kunst de volgende schilderijen, teekeningen en beeldhouwwerken:

M. A. J. Bauer, Bedelaar te Algiers,
van mevrouw C. E. van Beuningen—Fentener van Vlissingen,

J. Bosboom, Synagoge,
van den heer W. F. van Heukelom te Amsterdam,

G. H. Breitner, Drie vrouwen in de sneeuw,
van mevrouw Boogaerdt,

H. A. van Daalhoff, Boerderij,
van den heer L. Warendorf,

H. A. van Daalhoff, Landschap met boerderijen,
van denzelfde,

W. Degouve de Nuncques, Sneeuwlandschap,
van denzelfde,

P. J. C. Gabriel, Polderlandschap, van denzelfde,

P. J. C. Gabriel, Landschap met molens,
van mevrouw C. E. van Beuningen—
Fentener van Vlissingen,
Vincent van Gogh, Landschap bij Arles, van dezelfde,
Vincent van Gogh, Irissen,
van mevrouw J. van Gogh—Bonger te Amsterdam,
Vincent van Gogh, Zonnebloemen, van dezelfde,
Isaäc Israëls, In de kleedkamer,
van den heer L. Warendorf,
Isaäc Israëls, Marker meisje, van denzelfde,
Jozef Israëls, De Buren,
van den heer W. F. van Heukelom te Amsterdam,
J. B. Jongkind, Gezicht op de Seine te Parijs,
van den heer J. Goudstikker te Amsterdam,
E. Karsen, Kerkje van Persingen,
van mevrouw C. E. van Beuningen—
Fentener van Vlissingen,
W. A. van Konijnenburg, Huisje in Limburg,
van den heer L. Warendorf,
W. A. van Konijnenburg, Intocht,
van den heer Dr. J. P. Fockema Andreæ,
C. Koppenol, Pomp te Vierhouten,
van den heer L. Warendorf,
Jo Koster, Stoppelland, van denzelfde,
Jo Koster, Korenschoven, van denzelfde,
Jo Koster, Cineraria's, van denzelfde,
J. Mankes, Vaasje met rozen,
van den heer Dr. A. le Cosquino de Bussy,
J. Mankes, Jonge lijster, van den heer A. Waller,
J. Maris, Ploegende landman,
van den heer W. F. van Heukelom te Amsterdam,
M. Paris, De Koningskinderen, van denzelfde,
W. H. van der Nat, Geschoren schapen,
van den heer L. Warendorf,

W. H. van der Nat, Dood geitje, van denzelfde,
W. H. van der Nat, Vrouw met geiten, van denzelfde,
W. H. van der Nat, Ploegende paarden,
van denzelfde,
L. Ribot, La Samaritaine, van den heer A. Oosthoek,
Ch. Rochussen, Gezicht op Deventer,
van den heer L. Warendorf,
P. Signac, Park,
van mevrouw C. E. van Beuningen—
Fentener van Vlissingen,
J. Terwey, Hortensia's, van den heer W. Scherjon,
W. B. Tholen, Straatje te Renen,
van den heer L. Warendorf,
W. B. Tholen, Aan de plassen, van denzelfde,
Charley Toorop, Stilleven met bloemen,
van Gerbrand's Kunsthandel,
J. H. Toorop, Portret van den heer C. J. H. Müller,
van den heer C. J. H. Müller,
F. Verster, Vaasje met bloemen,
van den heer L. Warendorf,
F. Verster, Tulpen in kruik,
van mevrouw C. E. van Beuningen—
Fentener van Vlissingen,
F. Verster, Koolland, van dezelfde,
F. Verster, Pot met rozen en riddersporen,
van dezelfde,
F. Verster, Pot met witte rozen,
van iemand, die onbekend wenscht te blijven,
J. Voerman, Wazige dag,
van den heer L. Warendorf,
J. Voerman, Glas met rozen, van den heer A. Oosthoek,
J. H. Weissenbruch, Landschap bij Noorden,
van den heer W. F. van Heukelom
te Amsterdam,

J. H. Weissenbruch, Landschap met schaapherder,
van denzelfde,
W. Witsen, Sneeuwlandschap,
van den heer A. Oosthoek,
J. A. Zandleven, Binnenhuis,
van den heer L. Warendorf,
J. A. Zandleven, Boschgezicht, van denzelfde,
J. A. Zandleven, Pot met rozen, van denzelfde,
J. A. Zandleven, Huisje, van denzelfde,
J. A. Zandleven, Gemberpot met judaspenningen,
van denzelfde,
J. A. Zandleven, Pot met immortellen,
van den heer A. Waller,
W. de Zwart, Brug, van den heer L. Warendorf.
J. Mendes da Costa, St. Anna (brons),
van de afdeeling Utrecht van het Nederlandsch Kunstverbond.

Ten slotte werden wederom door den heer A. Waller alhier van half Juli tot half September een 11-tal schilderijen ter expositie in het museum afgestaan, n.l. De Alchimist van *Jan Steen,* twee portretten van *B. van der Helst,* een landschap vermoedelijk van *C. Decker,* een boerenherberg van *Jan Miense Molenaer,* een landschap van *van de Meulen,* een gezicht op Hoorn van een onbekend *Hollandsch meester der 17e eeuw,* een zeegezicht van *Ch. F. Daubigny,* een damesportret van een *Engelsch meester der 18e eeuw* en de beide boven reeds genoemde werken van *J. Mankes,* Jonge lijster, en *J. A. Zandleven,* Pot met immortellen.

Tegenover deze talrijke aanwinsten stonden de volgende verliezen:

aan den heer D. A. Hoogendijk te 's-Gravenhage werd verkocht een schilderijtje van Adriaen Bloemaert, in 1918

met de overige oude schilderijen van het Genootschap „Kunstliefde'' aangekocht, maar sedert het vorig jaar in depot gesteld, daar het museum toen een geheel gelijksoortig schilderijtje, doch van beter kwaliteit, van eenige belangstellenden ten geschenke had ontvangen.

Voorts werden wederom aan een drietal instellingen hier ter stede uit den voorraad in depot aanwezige schilderijen eenige ter versiering harer gebouwen in bruikleen afgestaan. Zoo ontving de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst voor zijne wijkgebouwen de volgende stukken: *G. W. P. van Dokkum,* Bloemstilleven, *A. Grolman,* Winterlandschap, *J. H. L. Hanau,* Paddestoelen, *C. Knijpers,* Winterlandschap, *C. H. J. Leickert,* Winterlandschap, *E. Lemmens,* Landschap, *J. Leydenroth,* Winterlandschap, en Ganginterieur, *N. Maes,* Portret van drie kinderen, *J. van der Nijpoort,* Boerenherberg, *J. B. Scheffer,* twee kinderportretten en *J. Weiland,* Dame in een bosch.

De gemeentelijke Arbeidsbeurs ontving *J. van Bijlert*'s Musiceerend gezelschap en *J. Voorhout*'s Hagar en Ismaël in de woestijn, en de in September geopende Rijkskweekschool in de Maliebaan: *B. van der Helst,* Heilige Familie, *J. van Huchtenburg,* Ruitergevecht, *J. de Veer,* Aanbidding van het Christuskind, *A. Willaerts,* De apostel Paulus op Malta, benevens een jongelings en een meisjesportret van onbekende meesters.

De volgende voorwerpen en schilderijen, die aan het museum in bruikleen waren afgestaan, werden door de eigenaars weder teruggenomen:

door mejuffrouw M. Hubrecht te Doorn een glazen bokaal, gegraveerd door Anna Maria van Schurman, door den heer J. Selevér uit Hongarije de drie hiervoor reeds genoemde schilderijen uit de school van *F. Clouet,* van den *Meester van 1518* en van *J. van der Heyden* en door

den heer Mr. J. H. Kessler te Bilthoven een schilderijtje uit de *Zuid-Nederlandsche school* (c. 1520), voorstellende de Besnijdenis en een stilleven met schelp van een Hollandsch meester der 17e eeuw.

Uit de wisselverzameling van moderne kunst ten slotte gingen wederom aan de eigenaars terug: *A. Allebé,* Zelfportret, *M. A. J. Bauer,* Oostersche begrafenis, *J. Bosboom,* Synagoge, *G. H. Breitner,* De Dam bij avond en Naaktstudie, *G. W. Dijsselhof,* Snoeken, *Vincent van Gogh,* Landschap bij Arles, *Jozef Israëls,* De Buren, *E. Karsen,* Huizen aan een gracht, *J. Maris,* Ploegende landman, *M. Maris,* De Koningskinderen, *W. B. Tholen,* Zelfportret, *J. Toorop,* De IJzergieter en Portret van C. J. H. Müller, *F. Verster,* De Hooglandsche kerkgracht te Leiden en Gemberpot met rozen en riddersporen, *J. Voerman,* IJselgezicht en Potje met camelia's en *J. H. Weissenbruch,* Landschap bij Noorden en Landschap met schaapherder.

De Gemeente-archivaris,

W. C. SCHUYLENBURG.